

МЕЖДУВЕДОМСТВЕН СЪВЕТ ЗА КАДРИТЕ В ТУРИЗМА

МИНИСТЕРСТВО НА ТУРИЗМА

ПРОТОКОЛ

ОТ ДЕВЕТО ЗАСЕДАНИЕ НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНИЯ СЪВЕТ ЗА КАДРИТЕ В ТУРИЗМА,

ПРОВЕДЕНО НА 20.07.2021 г. В ЦЕНТРАЛЕН ВОЕНЕН КЛУБ, ГР. СОФИЯ

Присъствали членове на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма, вкл.
Председател, заместник-председатели:

1. **Д-р Стела Балтова**, министър на туризма и председател на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма;
2. **Д-р Даниела Стоева**, заместник-министър на туризма и заместник-председател на МСКТ
3. **Мая Никовска**, директор на дирекция „Туристическа политика“ и заместник-председател на МСКТ
4. **Венелина Червенкова**, началник на отдел „Стратегическо планиране и продуктова политика в туризма“, дирекция „Туристическа политика“
5. **Женя Павлова**, Министерство на икономиката
6. **Атанас Колчаков**, Министерство на труда и социалната политика
7. **арх. Маргарита Трендафилова**, Министерство на културата
8. **Магдалена Станулова**, Министерство на образованието и науката
9. **Милена Стоянова**, Министерство на образованието и науката
10. **Надежда Богданова**, Агенция по заетостта
11. **Камелия Кръстева**, Комисия за защита на потребителите
12. **Инж. Марияна Живкова**, Национална агенция за професионално образование и обучение
13. **Мая Филипова**, Асоциация на българските туроператори и туристически агенти
14. **Проф. Георги Рачев**, зам. председател на УС, Българска асоциация на туристическите агенции
15. **Цветина Иванова**, Български съюз по балнеология и СПА туризъм
16. **Димитър Балтов**, Обединение Бъдеще за Туризма

17. **Павлин Петров**, съпредседател на Българска асоциация на заведенията
18. **Емил Коларов**, председател на Съюз на заведенията в България
19. **Доц. Петър Янков**, Българско ски училище
20. **Доц. Димчо Тодоров**, председател на Българска асоциация на експертите в туризма
21. **Стефан Бозаджиев**, Съюз на екскурзоводите в България
22. **Веселин Тошев**, Асоциация на екскурзоводите в България
23. **Татяна Джилянова**, Албена АД
24. **Станислав Стоянов**, Съюз на хотелиерите - к.к. Златни пясъци
25. **Антоанета Кацарова**, Българска стопанска камара
26. **Павлина Илиева**, Българска търговско-промишлена палата
27. **Доц. д-р Марияна Янева**, Университет за национално и световно стопанство
28. **Проф. д-р Николина Попова**, Международно висше бизнес училище
29. **Илин Димитров**, Асоциация за подбор на кадри в чужбина
30. **Стоян Манев**, Асоциация за подбор на кадри в чужбина
31. **Генка Рафаилова**, Колеж по туризъм – Варна
32. **Проф. Васил Маринов**, СУ „Св. Климент Охридски“
33. **Доц. д-р Димитър Симеонов**, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“
34. **Татяна Данчева**, Асоциация на училищата по ресторантьорство и хотелиерство
35. **Георги Георгиев**, Колеж по туризъм Благоевград
36. **Проф. Златка Григорова**, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите

Гости:

1. **Владислава Радонова**, Министерство на вътрешните работи
2. **Вангелия Терзийска**, Министерство на вътрешните работи
3. **Николай Котов**, Главна инспекция по труда

Отсъстващи членове:

1. ДП „Българо – германски център за професионално обучение“
2. Национален борд по туризъм
3. Българска хотелиерска и ресторантьорска асоциация
4. Българска асоциация за изходящ туризъм
5. Югоизточен съюз на екскурзоводите "Ваня Райкова"
6. Съюз на собствениците - Слънчев бряг

7. Национална асоциация за детски и младежки туризъм
8. „Пампорово“ АД
9. Асоциация на индустриалния капитал в България
10. Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
11. Югозападен университет „Неофит Рилски“
12. Университет по хранителни технологии – Пловдив
13. Нов български университет
14. Икономически университет – Варна
15. Аграрен университет Пловдив
16. Стопанска академия "Димитър А. Ценов" – Свищов
17. Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас
18. Висше училище по мениджмънт – Варна

Секретар на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма:

Ваня Пеевска, държавен експерт в отдел „Статистически анализи и прогнози в туризма“, дирекция „Туристическа политика“

Заседанието са проведе при следния Дневен ред:

1. Предизвикателствата пред туристическия сектор по отношение на човешкия ресурс - преди пандемията и в условията на пандемия
2. Актуално състояние и анализ на пазара на труда-обучение, трудоустроеност и внос на кадри
3. Политиката за обучение на кадри в областта на туризма в контекста на пандемията
4. Мястото за чуждестранните работници в сектор туризъм. Постановление № 199 от 17 юни 2021 г. за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност, приет с Постановление № 255 на Министерския съвет от 2016 г.
5. Дискусия - представители на туристическия бизнес
6. Разни

Откриване на заседанието:

Г-жа Стела Балтова, *министър на туризма*, благодари на всички за присъствието им на деветото заседание на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма и изрази своята изненада, че повече от две години съвета не е свикван, при условие, че стои на дневен ред кризата с

кадрите в туризма. Срещата е повече от наложителна, за да се подложат на диалог проблемите за човешкия ресурс в сектор туризъм. Това е първото заседание след появата на Ковид кризата. Темата за кадрите в туризма остава един от основните приоритети в работата на Министерството на туризма. Чрез дейността на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма се цели подобряване на координацията за успешната реализация на програми и политики за насърчаване на заетостта, обучението, квалификацията и преквалификацията на работещите в туристическия сектор.

Министър Балтова отбеляза, че основното предизвикателство пред Междуведомствения съвет за кадрите в туризма е да очертае и набележи мерки за синхронизиране между нуждите на бизнеса от кадри с необходимите умения, и учебните програми и стажове на обучителните организации в България и да се намерят работещи решения за сектора в условията на кризата породена от пандемията от COVID -19.

Министър Балтова подчерта, че пандемията от COVID– 19 представлява голяма опасност за човешкия живот и е оказала влияние върху психологическата нагласа на хората. Много страни са предприели социално дистанциране, затворени са били академични и образователни институции, редица предприятия са закрили работни места.

Кризата е възможност да се преоформи и преосмисли системата на туризма и да се ускори преминаването към по-зелени и по-устойчиви модели за развитие, което ще изисква избор. Той е необходим за постигане на икономически, екологичен и социален баланс.

Гъвкавостта на сектора изисква също да се прилагат политики за решаване на структурните слабости, развиване на нови приоритети и възползване от новите възможности. Това обхваща насърчаване на нови бизнес модели и създаване на гъвкави продукти, изграждане на разнообразна икономика на туризма с помощта на дигитализацията за управление на потоците от посетители и насърчаване на свързаността. Новите концепции за мобилност и инфраструктура също откриват възможности за по-устойчиви пътувания.

Туризмът е трудово-интензивен сектор, което налага разработване на специфични програми за подкрепа, за да се получи устойчиво във времето възобновяване на дейността. Не трябва да се допуска загуба на квалифицирани и придобили необходимите умения хора, те трябва да се подпомагат в кризисния период чрез субсидирани програми за преквалификация, повишаване на капацитета, придобиване на дигитални умения и подготовка за работа с много по-високи стандарти по отношение на хигиена и здравословни условия както на труд за заетите, така и за получаване на туристически услуги за потребителите.

Необходимо е да се засили сътрудничество между образователните институции и бизнеса, като се използват възможностите, които дава дуалната форма на обучение. В противен случай, все повече ще се разминават потребностите на работодателите в туризма от работна сила с определени характеристики и умения и разполагаемостта с качествени кадри на пазара на труда.

За да се преодолеят негативните последици от сезонността и текучеството на кадри, е необходимо предоставящите туристически услуги и продукти да предприемат мерки за повишаване на разходите за обучение и квалификация на ангажираните от тях сезонни работници, заедно с увеличаване на разходите за труд.

Министър Балтова подчерта, че в проекта на новата Стратегия по заетостта 2021 – 2030 г. са заложили приоритети в контекста на новите реалности в резултат на пандемията и процесите на дигитализацията и зелена трансформация в икономиката. Визията е през 2030 г. заетостта в България да е на качествени и устойчиви работни места с достойно заплащане, здравословни и безопасни условия на труд и възможности за кариерно развитие, в т.ч и конкретно за сектор туризъм.

Проблемът с кадрите в туризма винаги е бил на дневен ред с приближаването на активния туристически сезон. И докато преди години е имало недостиг на персонал по курортите и се е налагало внасянето на работна ръка от чужбина, сега вече е налице недостиг на работни места. Туроператори и туристически агенти са изключително затруднени и заради несигурността и опасението от нови ограничения, голяма част от фирмите няма да могат да си позволят да наемат същия брой служители. Другият основен проблем е нежеланието на добре обучените и квалифицирани кадри да работят в сферата на туризма. Част от тези кадри сигурно ще се насочат към други сфери на обслужването. Някои от тях търсят работа в уеб-сайтовете и мобилните приложения за резервации и обслужване на туристи.

Целта на деветото заседание на Междуведомствения съвет за кадрите в туризма е да представи актуалното състояние на пазара на труда и връзката обучение, заетост и внос на кадри, както и политиката за обучение на кадри в областта на туризма вследствие на пандемията от COVID - 19. Решенията следва да се търсят в партньорство между държавата, бизнеса и неправителствения сектор.

Министър Балтова изрази надежда за успешен диалог с всички заинтересовани страни и предостави думата на Илин Димитров, председател на Варненската туристическа камара и Асоциацията за подбор на кадри от чужбина, да представи темата „Актуално състояние и анализ на пазара на труда-обучение, трудоустроеност и внос на кадри“.

Г-н Илин Димитров заяви, че проблемите в сектора са дългогодишни и много комплексни и че няма как да бъдат решени с единични действия, а чрез системен подход.

Сподели, че работещите в сектор туризъм за 2019 година са били малко под 160 000 души.

Това включва всички пряко заети в сектора, без работещите в сивия сектор и подчерта, че е трудно е да се определи колко са ангажирани непряко, но в туризма има един т.н. мултипликационен фактор, който варира от 2.5 до 4, т.е около 350 до 600 000 души са заети в сектора. Изчисленията за БВП са базират отново върху пряко заетите, а не върху общото влияние на сектора върху икономиката.

Той сподели, че във Варненска област работят малко под 15 000 пряко ангажирани в туризма. В страната за 2019 има почти 30 000 предприятия, които са заети в сектор Хотелиерство и ресторантьорство. ТО/ТА, аниматори и екскурзоводи не променят значително тези данни, защото са около 4%. Под 2% от дружествата формират над 40% от приходите - големи и средни предприятия.

По отношение на видове служители в туризма г-н Димитров разграничи 4 вида служители:

- Учащи се (студенти, ученици) или възрастни, за които това е summer job или временна , непостоянна работа. Те могат и да са учащи туризъм, които са решили да не продължат развитието си в сектора. Обикновено работят до завършването на образованието си или един-два сезона. От този тип кадри много трудно може да се изисква качествен продукт, защото когато знаеш, че нещо е временно, рядко се стараш.

- Професионалисти, които смятат да се развиват в сектора.

- Пенсионери, които искат да си помогнат финансово и да се чувстват социално активни. Те са кадри с изградени работни навици, но с намаляваща издръжливост.

- Кадри от чужбина, които са внос. Те могат да спадат към всяка една от горните 3 категории.

По отношение на гимназиите, според **г-н Димитров**, данни за броя на гимназиите и изучаващите туризъм в средното образование има в масивите на НСИ и предложи да се направи едно мащабно проучване и запитване до тях. Проведени са разговори с над 21 директори на гимназии за проблеми и евентуални решения, както и с над 50 представители на бизнеса, различни ръководители на национални браншови организации.

Като споделени основни пречки и проблеми **г-н Димитров** отбеляза следното:

1. Директорите на гимназии споделят за нараснал интерес от страна на бизнеса към учебните им заведения с предложения за дуално обучение и места за стажове и работа.

2. Бизнесът търси главно работници над 18 години.

3. Учениците на възраст 16-18 години са непредпочитани, защото има рестрикции в работното време; наемането им е затруднено поради тежката документация; почти винаги следва проверка от Инспекцията по труда.

4. Периодът и времето на провеждане на стажовете в голяма част от случаите не съответства на нуждите на бизнеса.

Предлага се от браншови организации БХРА и ВТК, стажът да се заплаща, с цел по-голяма ангажираност и да бъде по 1 месец в месеците юни или септември, а през юли и август (когато учениците са във ваканция) могат да останат на работа ако желаят.

5. Повечето гимназии са добре оборудвани и участват в различни национални програми на министерството. Между бизнеса и училищата има много добри контакти.

В последните години се наблюдава тенденцията все повече работещи в сектора да се насочват към училищата с цел преподаване.

Вдигането на заплатите в средното образование определено се отразява привлекателно на работещите в сектора. Наблюдава се засилена обратна миграция от бизнеса към структурите на образователната система.

По отношение на Университетите и Колежите **г-н Димитров** изтъкна, че в Националната карта за висше образование сектор туризъм е бил вкаран в най-ниската категория 4 и определен като неперспективен. Това ще създаде огромни проблеми на бранша, защото ще намали субсидирания прием в малкото останали ВУЗ с наличен такъв (Варна, Бургас, София, Пловдив и Благоевград).

Г-н Илин Димитров сподели, че предстои кръгла маса по темата в ИУ-Варна с участието на повечето браншови организации и учебни заведения, като изрази мнение, че при наличието на над 30 000 места за настаняване и изхранване, да се намалява обучението на ръководни кадри е неуместно, защото все пак някой трябва да управлява тези обекти. Стига се до там в Бургас да се приемат 63 души в Колежа и Университета. Също така сподели, че в к.к. Слънчев бряг и региона има над 400 000 легла.

В Колежа по туризъм Варна има субсидиран прием студенти от 120 редовно обучение и 40 задочно обучение и в Икономическия университет-Варна около 117 редовно обучение и 20 задочно обучение. Също така заяви, че обучаващите се в университети и колежи се възползват от много възможности за кариерно ориентиране и докато при учениците парите не са водещ фактор, при студентите са. Редица от тях пътуват по програма Еразъм+, студентски бригади или намират работа (изучават чужди езици) в аутсорсинг индустрията. В кариерния център на ИУ има UEVN система за връзка с бизнеса. Тя е уникална за България и има 18 000 активни регистрации на студенти и 2400 на работодатели.

Според проучването на **г-н Илин Димитров** е налице ясна разлика в предложенията за работа в града и по курортите. Най-добре платени са готвачи, следват бармани и сервитьори. Средно заплатите по курортите варират от около 900-1000 лева нето за 6 дни в седмицата по 48 часа. За неинклузивни заведения сумите са различни. В конкуренция с предложенията от аутсорсинг и финтех индустрията това заплащане е почти 2 пъти по-ниско в градове като Варна и Бургас, в София разликата е още по-осезаема. В местата с all inclusive е най-трудно защото освен ниските заплати, няма как да се изкарват допълнително възнаграждение от туристите. При ресторантите на свободна консумация заплатите са по-високи и има възможност за допълнителни средства от клиентите. По отношение на колежите и университетите имат задължителни стажове също (45 дни).

Според проучването на **г-н Димитров** основните посочени проблеми от страна на бизнеса са незаинтересованост и бързата смяна на работно място. От страна на студентите са подадени проблеми като ниско заплащане, лошо отношение, твърде много работа. Основни конкуренти са аутсорсинг индустрията, корабната индустрия и предложенията от чужбина. В момента има над 1000 обяви за работа в сектор туризъм по Черноморието и това е само от платформата jobs.bg.

По отношение на вноса на кадри **г-н Илин Димитров** заяви, че вносът за 2019 е бил в размер на около 20 000 служители. Това са около 15% от всички заети. Главно са за заетост до 3 месеца, но се наблюдава устойчив ръст на заетите до 9 месеца по градските и целогодишни ресторанти и хотели. Страните за внос са главно рускоговорящите, но има интерес и към готвачи турски граждани. Обикновено заявките за следващия сезон се правят през есента на предходния, но поради ситуацията с Ковид и неяснотите, много от хотелите не са заявили служители за 2021 г., което довело до прекъсване на дейността и нарушени снабдителни вериги. **Г-н Димитров** изрази мнение, че догодина ситуацията ще е още по трудна, защото след предстоящото затваряне се очаква още по-голям отлив на кадри, а и много трудно ще се възстанови вноса в очаквания обем.

Г-н Илин Димитров отбеляза и интересен казус, който създават гражданите на Молдова и Грузия. Има споразумение за облекчено наемане от трети страни, но това създава много сериозен проблем с вътрешната миграция. За разлика от останалите страни те могат много по-лесно да сменят работодателя си, което и правят често. По отношение на програмите за задържане на квалифицирани кадри през зимния сезон **г-н Илин Димитров** изказа задоволство от името на бранша за работата на Агенцията по заетостта, като предложи да се направи портал за информация, в който да бъдат отбелязани дата, час, статус и краен срок по дадено заявление. Също така е задължително да се информират работодателите, че не трябва да имат задължения,

при подаването на документи за разрешително за работа. Съществува административен проблем, който може да бъде лесно решен. Според наредбата един работник има право на 1 разрешително за 3 месечна заетост. Заради Ковид условията, много хотелиери не са наели заявени служители първоначално или не са отворили. Има вариант да се анулира подадено разрешително, но в системата на Агенцията по заетостта, веднъж когато то е подадено, дори и анулирано, не може да се издаде ново.

Г-н Димитров сподели, че от 01.06. 2021 г. има промяна в Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност и вече заявленията се подават в дирекция Миграция на МВР и сподели, че дори да се разкриват отделни гишета, то отново има твърде дълги опашки и постави въпрос, касаещ МВНР, какво се случва когато например се подават документи за 9 месечен служител, излиза разрешителното, по Закон има право 20 дни да си вземе виза Д, но поради ковид причини той не бъде допуснат до консулството, тъй като е затворено. То тогава ако преминат тези 20 дни отново ли трябва да се подадат документи или то просто ще се отсрочи във времето.

В заключение на доклада си **г-н Илин Димитров** изложи следните препоръки:

1. Подобряване на каналите за кореспонденция с Агенция по заетостта - ще помогне за планиране на транспорт, квартири и логистика.
2. Цялостна кампания за подобряване на имиджа на туризма с цел ангажиране на българите.
3. Подобряване на връзката училища бизнес – платформи.
4. Повишаване на праговете на заплатите.
5. Създаване на ресор за кадрово обезпечаване в МТ и национални консултанти с екипи по различните професии, които ще правят национални обучения, състезания.
7. Инфо турове на директори на училища и представители на бизнеса.
8. Промяна в механизма на обезщетения на работещите в сектора.
9. Еднодневни трудови договори на примера на земеделието.
10. Увеличаване на субсидията за обучаване на един студент по туризъм във ВУЗ (за да има средства за практическо обучение – продукти, пътувания, летни и зимни обучителни лагери и т.н).
11. Създаването на синдикат за чужденците, работещи в туризма.
12. Осъвременяване на Наредбата за категоризиране на месата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения, така че на мениджърски позиции да се поставят хора с туристическо образование, за да се генерира качествен туристически продукт.

Министър Балтова благодари за искреността при извеждането на препоръките в доклада и заяви, че ще има дискусия след като се направят и останалите представяния. По отношение на

въпроса, касаещ МВНР сподели, че ще бъде отнесен към тях. След което предостави думата на Магдалена Станулова, началник на отдел „Координация и методическо осигуряване, дирекция „Професионално образование и обучение“, Министерството на образованието и науката, да представи доклада на МОН на тема „Политиката за обучение на кадри в областта на туризма в контекста на пандемията“.

Г-жа Магдалена Станулова заяви, че от 1986 г. е в системата на образованието в туризма. Сподели, че МОН успява да решава проблемите, пред които са изправени като подчерта, че кадрите в туризма са динамично развиваща се система. Важните акценти в политиката на МОН са прехода към зелената и цифровата икономика, квалификацията и преквалификацията на кадрите, повишаване на дигиталните компетенции и създаване на модерно дигитално образование. Трябва да се повиши привлекателността на обучението по туризъм и като цяло туризма като индустрия.

Тенденциите за развитие на Професионалното образование и обучение в България са разширяване на обхвата на дуалното обучение – формата, чрез която учещите най-бързо и ефективно придобиват необходимите навици и умения за работното място; увеличаване на приема в професионално образование и обучение и реструктуриране на приема в посока на STEM специалности; насърчаване на обучението в специалности от професии, за които има очакван недостиг на специалисти на пазара на труда; повишаване на привлекателността на професионалното образование и обучение чрез съвместни инициативи и партньорства между образователни институции, работодатели, социални партньори, местни власти.

През последните години са инициирани и осъществени нормативни промени, които насърчават включването в дуалното обучение:

-въведени са промени в Закона за професионалното образование и обучение от ноември 2018 г., чрез които се нормира изискването за актуализация на учебните програми на всеки пет години, определят се изискванията към учителите, работодателите и наставниците, включени в дуалната система на обучение;

-през месец април 2019 е одобрена Национална програма за обучение на наставници;
-с ПМС № 20 от 01.02.2019 г. за изменение и допълнение на ПМС № 328 на МС от 21.12.2017 г. за условията и реда за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование (Обн. - ДВ, бр. 12 от 08.02.2019 г., в сила от 08.02.2019 г.) се уреждат условията за получаване на стипендии в дуалната форма на обучение, както и за ученици в паралелки със защитени специалности от професии и такива с очакван недостиг от специалисти на пазара на труда;

-в началото на 2020 година е стартирало изпълнение на проект с национален обхват „Подкрепа за дуалната система на обучение“ с финансовата подкрепа на ЕСФ чрез ОП НОИР; -предстои стартиране на проект с национален обхват „Ученически практики – фаза 2“ с финансовата подкрепа на ЕСФ чрез ОП НОИР.

Министър Балтова благодари за презентацията и предостави думата на Атанас Колчаков, държавен експерт, дирекция „Политика на пазара на труда и трудова мобилност“, Министерство на труда и социалната политика“, който представи информация за мястото за чуждестранните работници в сектор туризъм. Постановление № 199 от 17 юни 2021 г. за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност, приет с Постановление № 255 на Министерския съвет от 2016 г.

Г-н Атанас Колчаков, МТСП, заяви, че по негова преценка постановлението има чисто технически характер и че е преминало от подзаконов нормативен акт в закон. Сподели, че през 2017 г. са идентифицирани бившите Руски Републики като таргет група. Проведени са били няколко заседания на експертно ниво. Имало е спогодба с Молдова и с Грузия, но с Грузия процедурите не вървяли поради неразбиране. Положителен резултат има в спогодбата с Узбекистан и Туркменистан и категоричен отказ от Казахстан. Относно спогодбата с Украйна през 2019 г. са направили експертно посещение, но поради политически промени не се е финализирала спогодбата. Г-н Колчаков обърна внимание, че в Полша има над 3 млн. украинци, които не идват в България, а използват Полша за трамплин към Германия и други европейски страни. В заключение сподели, че от 1 юни 2021 г. МВР администрира процедурите по пребиваване и работа на чуждестранни работници в България.

Г-жа Владислава Радонова, МВР, потвърди, че от 1 юни т.г. дирекция „Миграция“ приема чуждестранни работници по 4 процедури, като заяви, че в голямата си част документите на работодателите не са изрядни. След положително становище от дирекция „Миграция“, въз основа на положителни становища от Агенция по заетостта и ДАНС, се уведомява за резултата и Министерство на външните работи. Тя сподели, че комплекта от документи е един.

След представените изложения **Министър Балтова** даде думата за дискусия.

Емил Коларов, СЗБ, заяви, че поставените проблеми не са от днес. Повече от половината персонал в сектора се е пренасочил в друга сфера. За тях проблема е в затварянето от страна на Министерство на здравеопазването на заведенията за хранене и развлечения и предстоящата четвърта вълна на пандемията, породена от COVID – 19.

Министър Балтова отговори, че най-важното е да се запази здравето на хората. В този план пред Министерство на здравеопазването е поставен въпроса, че затварянето на обектите

трябва да бъде обвързано с икономически и социални мерки. Тя отбеляза също и че ваксинирането е много важно в сектора.

Г-н Емил Коларов, СЗБ, попита какви са икономическите и социални мерки и отбеляза, че парите са ценни, когато идват навреме.

Заместник-министър Стоева сподели, че и прави впечатление, че Ковид кризата е създала проблеми, но отваря и такива, които и преди са стояли на дневен ред по отношение на качеството на обучение на персонала и спомена, че не всички бизнеси ще оцелеят, но трябва да се гледа в перспектива.

Министър Балтова обърна внимание, че е необходимо в контекста на пандемията да се осигури човешки ресурс.

Доц. Димчо Тодоров, БАЕТ, изтъкна проблема, че чуждестранните работници не знаят български език и попита кой е отговорен за това. Според него тези хора трябва да се обучават на български език. Отношението на работодателите към кадрите е основен проблем.

Г-н Илин Димитров заяви, че кадрите от чужбина няма как да знаят български.

Г-н Павлин Петров, БАЗ, изказа мнение, че е приятно изненадан от клиповете на бъдещите предприемачи, които показват същността на професията и сподели, че тези послания ще помогнат на хората да припознаят професиите в туризма. Предлага да се направи съвместно с Илин Димитров анализ колко от хората, работещи в туристическия сектор след това са създали работни места, както и да се инициира кампания за насърчаване на хората в страната за придобиване на професия в туризма.

Министър Балтова благодари за направените предложения, относно необходимостта от мащабно проучване за интереса на кадрите в туризма и дали само пандемията ги е накарало да напуснат сектора.

Проф. Николина Попова, МВБУ, сподели своето по – дългосрочно виждане, че има необходимост от медицински и социални мерки, но тука се очертава и началото на един устойчив туризъм в две направления: българските кадри и чуждестранните кадри. И при двата вида има нужда от квалификация и преквалификация на различни нива. Това предполага нов модел на обучение на кадрите. Малките и средните предприятия са с ограничен ресурс да обучават кадри, ето защо е необходимо тези обучения да се финансират по европейски програми. Бизнеса и институциите да се постараят да повдигнат имиджа на сектора.

Г-н Станислав Стоянов, „Съюз на хотелиерите“ к.к. Златни пясъци, сподели, че преди години са изгубили кадрите. Не са имали добро представяне на туристическите борси. Относно въпроса за финансиране на обучения на кадрите той сподели, че не могат да поемат такова финансиране и са принудени да взимат каквито и да е хора, което води до лошо качество.

Сезонът се е свил от 45 до 60 дни. Според него е необходимо Министерството на туризма да разработи единна стратегия, с цел удължаване на сезона, организиране на съвместни действия между бранша и образователните институции и съвместни стажантски обучителни програми. Също така предложи тези студенти, които са държавна поръчка, да бъдат задължени да останат да работят в България за период от 3 години след завършването си.

Министър Балтова заяви, че е необходимо да се направи проучване за причините, породили слабия интерес към обучение по туризъм. Според МОН процентното съотношение на студентите през годините е един и същ. Тогава идва въпросът защо хората напускат и как да се излезе от тази ситуация. Туризмът трябва да бъде устойчива политика.

Г-жа Татяна Джилянова, Албена АД, обобщава, че секторът е със сезонен характер, персоналят са млади хора, ангажирани за 3-4 месеца. „Албена“ АД работи с професионалната гимназия по туризъм в Добрич, където учениците получават възнаграждения и трупат опит. Искат да привлекат и студентите от висшите учебни заведения. Що се отнася до наетите чуждестранни работници в к.к. Албена работят вече 2-3 лета и говорят добре български език. Освен това се провеждат двустранни анкети за мнението на работника за ръководителя и на ръководителя за работника. Г-жа Джилянова подчерта, че в к.к. „Албена“ се стимулира ваксинирането на персонала.

Що се касае до заплащането, тя потвърди, че к.к. Албена е бюджетна дестинация и поради това средствата са ограничени, като предлага да се търсят варианти за квалификация на кадри чрез проекти.

Проф. Васил Маринов, СУ „Св. Климент Охридски“, заяви, че това са добри послания и сподели, че Ковид кризата е задълбочила проблемите, които са съществували и преди нея, а именно престижа, имиджа на туризма, на професията и образованието. Потвърждава, че трябва да има кампания за издигане имиджа на туризма, но проблема е в отношението на политическо ниво към този сектор. Сподели, че няколко министри в миналото са убеждавали, че висшето образование в туризма не е приоритет. По тази причина през 2018 г. е възникнала остра нужда от оперативни мениджъри в сферата на управлението.

Според проф. Маринов е нужно изцяло нов подход за трайно решение на проблема и е необходимо мащабно проучване. Също така сподели, че е много важно да се внимава при възлагането на обществените поръчки.

Министър Балтова обърна внимание, че на два пъти участва в управлението на национално ниво на туристическия сектор и до сега е разчитала на собствени проучвания. Ето защо предлага да бъдат изведени посоки за това, което трябва да се направи, а именно такава широко междуинституционално проучване. Също така припомни, че още след първата среща

с бизнеса е предложила туризмът да стане национална политика и като първа стъпка на сайта на Министерски съвет е сложен вход към туристическия портал <https://bulgariatravel.org/>.

Г-жа Генка Рафаилова, Колеж по туризъм Варна, отбеляза, че момента с Ковид кризата е тежък, което води до отлив на студенти. Твърди, че не повече от 10 % от студентите отиват в чужбина. 90 % не се реализират в сектора, поради което подкрепя идеята да се направи проучване.

Министър Балтова сподели, че туризмът не е самостоятелна политика.

Г-жа Татяна Данчева, АУРХ, заяви, че във Велико Търново туризмът е целогодишен и че поддържат отлично партньорство с общината. Целта е да привличат амбициозни деца. Импиджа на тази професия се променя. Училищата са създадени, за да задоволяват нуждите на туризма. Това е причината да се помага в две посоки: осигуряване на стаж на учениците в туристическите обекти и предоставянето на възможност за кариерно развитие.

Г-н Станислав Стоянов, „Съюз на хотелиерите“ к.к. Златни пясъци, заяви, че са готови на това предложение да осигурят стаж на учениците, но да бъде законосъобразно. Необходимо е МОН, МТ и МТСП да изработят точната формула това да се случи.

Г-жа Мая Никовска, МТ, изказа резерви към твърдението, че нормативната уредба не е достатъчна, тъй като тя съществува, въпрос е на адекватно правоприлагане. Въпросът с дуалното образование е уреден. Предложи да се проучат резултатите от интервенцията на ОП „Развитие на човешките ресурси“ и съответно възползвалите се успешно от тази програма предприятия. Тя зададе въпрос какъв механизъм е необходимо да се внедри или да се подобри съществуващия, за да може още по-ефективно бранша да се възползва от програмите за квалификация, преквалификация, обучения за придобиване на умения на работната сила. Тя заяви, че в крайна сметка, работната сила е стока с всичките специфики на този продукт. Затова е необходима инвестиция от страна на този, който желае да се възползва от това.

Министър Балтова обобщи, разгледаните проблеми в няколко направления:

1. Професиите в сектор туризъм да се представят имиджово.
2. Да се инициира проучване за интереса към професиите в сектор туризъм на междуинституционално ниво.
3. Създаване на Think Tank група, която да положи началото на стратегическа визия за преодоляване на сезонността в сектора.
4. Насърчаване използването на програми на ЕС.

Министър Балтова апелира всеки от присъстващите да сведе информацията до своите организации. Сподели също, че трябва да се насърчава използването на финансови ресурси по европейски програми, за дейности, свързани с квалификация на туристическите кадри.

В заключение, **министър Балтова** обобщи, че изнесените доклади на заседанието ще бъдат изпратени до членовете на Съвета и заяви, че като важна стъпка по отношение на политиката за кадрите в туризма, е подготвянето на междуинституционално проучване за интереса към професиите в сектор туризъм. След което закри заседанието.